

HALTIA

Monimuotoinen metsä -taulujen käyttövinkit

Materiaali koostuu kolmesta erilaisesta metsämaisemataulusta. Lisäksi tarjotaan vinkkejä, miten tauluja voi käyttää opetuksessa eri oppiaineissa. Tehtävät on suunniteltu 5.-6.-luokkalaisille, mutta sopivat myös yläkouluikäisille. Tässä taustatietoja metsämaisemista:

1. **Yksipuolinen talousmetsä.** Ensimmäisessä taulussa näkyy ihmisen voimakkaasti muuttama metsämaisema, jossa ei ole kovin paljon erilaisia asuinpaikkoja ja kasvupaikkoja lajeille. Yksipuolista talousmetsää (mänty, tasaikäistä ja tasaisesti istutettua, muutama yksittäinen koivu), ja ojitettua puita kasvavaa suota.
2. **Osittain ihmisen muokkaama metsä.** Toisessa taulussa näkyy maisema, jossa on joitakin piirteitä monimuotoisesta metsästä, mutta joka on osin tasaikäistä talousmetsää. Monta puulajia, mutta vain jonkin verran lahoppuuta. Ihmisten tekemiä linnunpönttöjä ja pitkospuita.
3. **Luonnontilainen metsä.** Kolmannessa taulussa näkyy monimuotoinen, täysin luonnontilainen ja vanha metsämaisema, jossa on erilaisia metsälaikkuja: karu kalliolla oleva valoisa mäntymetsä (mäntyjen seassa muutama kataja, koivu ja pihlaja), sekametsä (havu- ja lehtipuita) ja pimeämpi kosteampi kuusimetsä (kuusia, koivu, pihlaja, raita, suuria haapoja). Maisemassa on eri-ikäisiä puita ja runsaasti lahoppuuta. Puissa on koloja ja näkyy myös metsäpalon jälkiä. Puissa ja maassa kasvaa sieniä, kääpiä, sammalta, jäkälää. Maisemassa on myös puro.

Ulkona toteutettavat:

Ympäristöopin / biologian tehtävä

Tarvikkeet ja valmistelut

Tulosta (ja laminoi) 3 kuvaa erilaisista metsämaisemista: yksipuolinen talousmetsä, osittain ihmisen muokkaama metsä, luonnontilainen metsä.

Lajikortteja metsälajeista, esimerkiksi valikoima ulkoluokkahankkeen korteista

(www.ulkoluokka.fi/materiaalit). Valitse monipuolisesti lajeja kaikista näistä lajiryhmistä:

hyönteiset, linnut, nisäkkäät, jäkälät, sammalet, sienet. Tulosta kortit ja kirjaa korttien taakse tietoja lajin elinympäristövaatimuksista (esim. pesiikö lahopuussa, eläkö lehtipuussa). Tietoja löytyy esimerkiksi Luontoportti-sivuilta (www.luontoportti.com) tai luontokirjasta.

Valitse toinen näistä kahdesta leikistä:

Metsän tilkkutäkki

Laita kolme kuvaa maisemista maahan. Mennään piiriin kuvien ympärille ja jaetaan jokaiselle yksi lajikortti. Aluksi jokainen lukee kortista tiedot oman lajinsa elinympäristöstä. Laji sijoitetaan siihen maisemaan, josta sille löytyy asuinpaikka ja ruokaa. Ohjaaja antaa lajiryhmittäin (esim. linnut, hyönteiset, sienet...) luvan lähteä etsimään lajeille sopivaa maisemaa. Kaikki saman lajiryhmän lajit juoksevat piirin ympäri sen takaa. Kun he ovat takaisin oman paikkansa kohdalla, saavat he mennä piirin keskellä olevien maisemien luo, etsiä sieltä itselleen kotipaikan ja jättää kortin oikean maiseman viereen.

Metsälätkä

Laita kolme kuvaa maisemista piirin keskelle. Ohjaaja näyttää yhden lajikortin ja kertoo, minkälaisen asuinpaikan laji tarvitsee. Se joka ensin lätkäisee oikeaa maisemaa, josta löytyy asuinpaikka ja perustelee vastauksen oikein, saa lajikortin. Hän laittaa sitten kortin sen maiseman viereen, johon se kuuluu. Lätkimiseen voi käyttää kärpäslätkiä, lapasia, maasta löytyviä oksia tai muuta vastaavaa.

Leikkien purku

Lopuksi tarkastellaan, mikä maisema sai eniten lajeja. Lopputulos pitäisi olla, että luonnontilaiseen metsään tulee eniten lajeja. Syy: monimuotoisessa vanhassa metsässä on enemmän eri-ikäisiä puita, erilaisia kasveja, enemmän eri-ikäisiä ja -lajisia lahopuita. Lisäksi monimuotoiseen metsään kuuluu vaihtelevia metsätyppejä, puroja, avokalliota ja suota. Siten on enemmän vaihtoehtoisia paikkoja asua sekä paljon vaihtoehtoisia ruokia. Tämän takia tällä alueella voi elää enemmän erilaisia lajeja. Jos ihmiset eivät suunnittele toimintaansa siten, että luonnossa säilyy monimuotoisen metsän piirteitä, eivät useat lajit voi enää asua alueella. Jotkin lajit ovat kuitenkin hyvin sopeutuvaisia ja voivat pärjätä monissa erilaisissa, myös ihmisen muokkaamissa, ympäristöissä (esim. kaikkiruokainen kettu sopeutuu kaikkiin maisemiin).

Sisällä toteutettavat:

Kuvaamataidon tehtävä

Tulosta kolme eri metsätaulua vähintään A3-kokoisina ja ripusta seinälle. Laita esille askartelumateriaaleja (mielellään luonnonmateriaaleja ja/tai kierrätysmateriaaleja) tai piirustusvälineitä (riippuen toteutustavasta).

Oppilaat saavat valita yhden metsämaiseman ja etsiä tietoa lajeista, jotka voisivat elää siellä. Sitten jokainen oppilas piirtää tai askartelee yhden metsälajin. Askarrellut / piirretyt eliöt kiinnitetään lopuksi sopiviin paikkoihin metsätauluihin.

Äidinkielen tehtävä

Tulosta kolme eri metsätaulua vähintään A3-kokoisina ja ripusta seinälle. Pyydä oppilaita tarkastelemaan jotakin maisemista ja kirjoittamaan siitä kuvaus. Kerro, mitä maisemassa on ja mitä siellä tapahtuu. Etsi tietoa jostain metsän lajista, joka elää maisemassa ja kerro, mitä se tarvitsee elääkseen metsässä. Mitä se tekee metsässä?

Jatkotehtävänä oppilaat voivat keksiä ja kirjoittaa tarinoita metsästä, käyttäen metsän lajeja roolihenkilöinä.

Oppilaat voivat myös kirjoittaa siitä, mitä näissä erilaisissa maisemissa voi tehdä. Miten metsässä voi retkeillä ja käydä vierailulla ilman, että häiritsee siellä eläviä lajeja?

HALTIA

Taustatietoa

Metsäluonnon monimuotoisuus: <https://wwf.fi/alueet/suomen-metsat/>

Vastuullinen retkeily: <https://www.luontoon.fi/retkietiketti>